

OBITELJ

Nositeljica života, nada
i budućnost Hrvatske

2. NACIONALNI SUSRET HRVATSKIH KATOLIČKIH OBITELJI

Rijeka - Trsat, 19. travnja 2015.

Priručnik za pripremu obitelji

Nakladnik

Za nakladnika

Urednik

Petar-Krešimir Hodžić

Suradnici

dr. sci. vlč. Mislav Kutleša, fra Emanuel Hoško,
Petar Marija Radelj, Mirta Miletić, Mate Šimundić,
Marija Žebec, Anita Vranić

Recenzenti

dr. sci. s. Nela Gašpar, dr. sci. Nikola Vranješ

Fotografije:

Lektura i korektura

Marija Žebec, prof.

Tisak

ISBN

CIP

Zagreb, 2014.

Sadržaj

Molitva uz Drugi nacionalni susret katoličkih obitelji	7
Uvodna riječ	9
Kristu vjerni zauvijek	11
Logotip	16
Zavjetna spomen-svijeća	18

STUDIJSKI VODIČ

O studijskom vodiču	22
Uvod	23
Poglavlje I. – Sadašnje prijetnje ljudskom životu	26
Poglavlje II. – Kršćanska poruka o životu	29
Poglavlje III. – Sveti zakon Božji	33
Poglavlje IV. – Za novu kulturu života	36
Zaključak	39

KATEHEZE ZA NEPOSREDNU PRIPRAVU

Uvod i upute	44
Kateheza I. – Obitelj – nositeljica života	45
Kateheza II. – Obitelj – nada i budućnost Hrvatske	53
Dodatni prijedlozi i ideje za pripremu	61
Svetište Majke Božje Trsatske	63

Molitva

uz Drugi nacionalni susret katoličkih obitelji

Isuse, Marijo i Josipe,
u vama gledamo
sjaj prave ljubavi,
vama se s pouzdanjem obraćamo.

Sveta nazaretska obitelji,
učini i od naših obitelji
mjesto zajedništva i ognjišta molitve,
istinske škole evanđelja
i male domaće Crkve.

Sveta nazaretska obitelji,
neka nikada više u obiteljima ne bude
nasilja, odbacivanja i podjela:
neka svaki onaj koji je ranjen ili sablažnjen
ubrzo osjeti utjehu i ozdravi.

Sveta nazaretska obitelji,
daj da naredna Biskupska sinoda
kao i Drugi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji,
ponovno probudi u svima svijest
o svetom i nepovredivom karakteru obitelji,
njezinoj ljepoti u Božjoj namisli.

Isuse, Marijo i Josipe,
čujte i uslišite našu molbu.

*Prema molitvi pape Franje
izrečenoj na blagdan Svete obitelji,
29. prosinca 2013.*

Panorama Rijeke s pogledom na Svetište Majke Božje Trsatske.

Uvodna riječ

Drage obitelji,

pred nama je Drugi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji koji će se u nedjelju 19. travnja 2015. održati u Rijeci na Trsatu na temu *Obitelj – nositeljica života, nada i budućnost Hrvatske*. Vrhunac je to prvog ciklusa obiteljskog pastoralnog započeto NacionaInim studijskim danom u Zadru u travnju 2013. na temu “Od teologije tijela do evanđelja života”, a nastavio se produblivanjem te teme u biskupijama i župama.

Tako ste prošle pastoralne godine imali prigodu obrađivati teologiju tijela, dragocjeno učenje svetog pape Ivana Pavla II., koje nam je ostavio u nasljedstvo kako bismo lakše spoznali punu istinu o čovjeku, njegovom tijelu i spolnosti. Podsjećamo da deveto poglavlje Studijskog vodiča za teologiju tijela “Muškarci i žene su iz Edena” pod naslovom “Izgrađivati kulturu života” predstavlja prijelaz prema tekućoj pastoralnoj godini kada se, u pripravi za Susret, naglasak stavlja na veličanstvenu encikliku *Evandjelje života* (lat. *Evangelium vitae*) o svetosti ljudskog života koju je spomenuti Papa objavio 1995. godine.

Na tragu obilježavanja 20. obljetnice njezine objave priređen je i ovaj priručnik koji, osim što donosi osnovne informacije o Susretu, sadrži i studijski vodič za proučavanje enciklike te dvije kateheze za naposrednu pripravu vezane uz temu Susreta. Uz pomoć dodatnih materijala u vremenu Došašća i u Božićno vrijeme moći ćete u svojim

obiteljima zajednički složiti maketu Nazaretske kućice i tako se još bolje pripremiti za Susret. Naime, od presudne je važnosti što kvalitetnija i cjelovitija priprava, kako ona u obiteljima tako i ona u župama. Pritom vas pozivamo da se nadahnjujete na primjeru Svete nazaretske obitelji, koja neka vam bude uzor u molitvi i angažmanu oko priprave.

Mjesto i vrijeme susreta bremeniti su značenjem i potiču nas da ih, iščitavajući znakove vremena, sagledamo u kontekstu sve bronijih izazova i protivština s kojima se vi, drage obitelji, suočavate u današnje vrijeme.

Odluka da Rijeka, odnosno Trsat, bude mjesto održavanja Susreta ima svoje uporište u sedamstoljetnoj povijesti toga svetišta, uz koje se vezuje predaja o Nazaretskoj kućici, kao i uz čudotvornu sliku Majke Božje Trsatske, ali i u posjetu svetog Ivana Pavla II. Rijeka je, naime, bila domaćin Papi prigodom njegovog trećeg apostolskog pohoda Hrvatskoj u lipnju 2003. pod geslom "Obitelj, put Crkve i društva". Na riječkoj Delti na blagdan Duhova 8. lipnja 2003. pozvao je obitelji: "Ugledajte se i tražite zaštitu Svete obitelji na blizom Trsatu!", a pohodeći Trsat potvrdio je svoju pouku da je Trsatsko svetište spomen-mjesto Svete obitelji i zaštitničko svetište hrvatskih kršćanskih obitelji, smatrajući ga trajnim nadahnućem za obiteljski pastoral.

Vjerujemo kako su vam još uvijek živa sjećanja na Prvi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji kojemu je providonosno predsjedao papa Benedikt XVI. 6. lipnja 2011. Toga vam se dana na zagrebačkom hipodromu obratio snažnim riječima koje valja uvijek iznova čitati i potom ostvarivati. Pozvao vas je da budete hrabre i da se oduprete sekulariziranom mentalitetu naglašavajući potrebu vašeg konkretnog svjedočanstva, posebno kao potvrdu "nepovredivosti ljudskog života od začeca do njegovog prirodnog skončanja" te tomu "što je jedinstvena i nezamjenjiva vrijednost obitelji utemeljene na braku i na potrebi zakonskih odredbi koje bi podupirale obitelji u zadaći rađanja i odgoja djece". Pozvao vas je da se radujete majčinstvu i očinstvu ističući da je otvorenost životu znak otvorenosti prema budućnosti. Iz toga poziva na neki način proizlazi i tema Susreta.

Naposljetku, valja istaknuti da vrijeme priprave za Susret i njegovo održavanje pada u razdoblje dviju biskupskih sinoda koje je papa Franjo sazvao upravo na temu obitelji, a što je nezapamćeno u povijesti Crkve. Sveti Otac je na blagdan Svijećnice 2. veljače 2014. uputio Pismo obiteljima pozivajući ih, između ostalog, na molitvu Duhu Svetome za sinodalne oce koji će raspravljati o obitelji na izvanrednoj Biskupskoj sinodi od 5. do 19. listopada 2014. i redovnoj Biskupskoj sinodi u jesen 2015. godine. Želeći vas potaknuti da odgovorite na taj poziv, njegovu molitvu Svetoj obitelji nadopunili smo retkom koji se odnosi na Susret u nadi da ćete ju redovito moliti u svojim obiteljima te tako pridonijeti uspjehu kako sinodâ tako i Susreta.

Drage obitelji, neka vas Gospodin po zagovoru Majke Božje Trsatske, obilno blagoslovi i osnaži da uzmognete vjerom, nadom i ljubavlju prevladati sve prepreke u vašem bračnom i obiteljskom životu kako biste, uzajamno se posvećujući i životom svjedočeći radost evanđelja, bili istinski znak nade i zalog budućnosti Crkve i društva u Hrvatskoj.

Dobro nam došli u Riječku metropoliju, gdje se grle Mediteran i Srednja Europa!

Dobro nam došli u Rijeku, grad sv. Vida!

Dobro nam došli na Trsat, Hrvatski Nazaret!

mons. dr. Ivan Devčić,
riječki nadbiskup i metropolit

mons. Valter Župan,
krčki biskup i Predsjednik vijeća HBK za život i obitelj

Kristu vjerni zauvijek

Glazba: Bruno Kozina
Tekst: Bruno Kozina, Krešimir Miletić,
Verica Kraš Villa, Petar-Krešimir Hodžić

♩ = 108

G C

Bu-di se dan i no-vo svi-ta - nje_

C D C

U Tvo-joj ru - ci, Bo - že, ja o - sje-ćam se do-bro i

G Dsus⁴ G

i - spu - njen. U po-gle-du su - pru - ga_

G C

i o-smje-hu dje - te-ta, u - vijek znam:_____ I - su - se,

D C G D *Pripjev*

Ti si na-ša sna-ga i ra - dost što nas spa-ja u o - bi - telj. Mi_

G Bm Eaug

že - li - mo svi - ma re - či_ kr-šćan-ska o - bi - telj naš je dom,

Am Eaug Am Dsus⁴ D D⁷

_ na-ša ba - šti-na i bu-du - ćnost, o-na je te-melj dru-štvu

G D G G/F E⁷

svom, gdje se ra - da no - vi ži - vot, od-go-vor-no ži - vi Bo - žja riječ,

Am Cm G E Am

_ za Hr - vat-sku ko - ja kli - će: Kri-stu vjer - ni

D⁷ G D⁷ G

za - u - vijek. Že-lim stva-ra - ti, gdje je kla-nac,

C D C

most sa-gra-di-ti, svo-me bli-žnje-mu pri - či_ i te-ret mu di-ći i

G Dsus⁴ G

vo - lje-ti. Do-go-di-lo se ču-do pro - na-šli smo

C Am D

mir u sr - ci - ma._____ Jer s Du-hom Sve-tim me-đu na-ma u lju-

C G D⁷ *Pripjev* G

- ba-vi bez stra-ha za ži- vot... Mi_ že - li - mo svi - ma re-

G Bm Eaug Am Eaug Am

- či_ kr-šćan-ska o - bi - telj naš je dom, na-ša ba - šti-na i bu-du

56 Dsus⁴ D D⁷ G D G

- čnost, o-na je te-melj dru-štvu svom, gdje se ra-da no-vi ži-

60 G/F E⁷ Am Cm

- vot, od-go-vor-no ži-vi Bo-žja riječ, za Hr-vat-sku ko-ja kli

64 G E Am D G D *G

- če: Kri-stu vjer-ni za-u-vijek. Bo-že sve-ti, Maj-ko dra

70 G Bm Eaug Am Eaug Am

- ga, bla-go-slo-vi o-bi-telj i dom, na-šu na-du i bu-du

74 Dsus⁴ D D⁷ G D G

- čnost, hr-vat-ski za-vjet pu-tu tom, gdje se ra-da no-vi ži-

78 G/F E⁷ Am Cm

- vot, od-go-vor-no ži-vi Bo-žja riječ, za Hr-vat-sku ko-ja kli

82 G E Am D E^b F G

- če: Kri-stu vjer-ni za-u-vije, za-u-vijek.

Do takta 69. (označen zvjezdicom) može se izvoditi u Fis-duru.

Budi se dan i novo svitanje,
u Tvojim ruci, Bože, ja osjećam se dobro i ispunjen.
U pogledu supruga i osmjehu djeteta, uvijek znam:
Isuse, Ti si naša snaga i radost što nas spaja u obitelj.

Pripjev 1:

Mi želimo svima reći kršćanska obitelj naš je dom,
naša baština i budućnost, ona je temelj društvu svom,
gdje se rađa novi život, odgovorno živi Božja riječ,
za Hrvatsku koja kliče: Kristu vjerni zauvijek...

Želim stvarati, gdje je klanac, most sagraditi,
svome bližnjemu prići i teret mu dići, i voljeti.
Dogodilo se čudo, pronašli smo mir u srcima.
Jer s Duhom Svetim među nama u ljubavi bez straha za život...

Pripjev 1:

Mi želimo svima reći kršćanska obitelj naš je dom,
naša baština i budućnost, ona je temelj društvu svom,
gdje se rađa novi život, odgovorno živi Božja riječ,
za Hrvatsku koja kliče: Kristu vjerni zauvijek...

Pripjev 2:

Bože sveti, Majko draga, blagoslovi obitelj i dom,
našu nadu i budućnost, hrvatski zavjet putu tom,
gdje se rađa novi život, odgovorno živi Božja riječ,
za Hrvatsku koja kliče: Kristu vjerni zauvijek.

Pjesma *Kristu vjerni zauvijek* nastala je u pripravi za Prvi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji koji je svojom nazočnošću uveličao papa Benedikt XVI. predvodeći euharistijsko slavlje na zagrebačkom hipodromu 5. lipnja 2011. Upravo zbog toga, pjesma je naknadno doradena kako bi mogla biti trajno glazbeno obilježje nacionalnih susreta hrvatskih katoličkih obitelji.

U središtu logotipa nalazi se obitelj: muž, žena i troje djece u bijeloj boji. Muž i žena svojim tijelima i uzdignutim rukama oblikuju pročelje kuće koja podsjeća na Nazaretsku kuću koja se, prema predaji, čudesno pojavila na Trsatu 1291. godine.

Supružnici se doimaju kao nosivi stupovi što ukazuje na važnost braka kao jezgre obitelji. U ruci drže prepoznatljiv Hrvatski zavjetni križ kojim se želi posvijestiti zavjet da "hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom slavi svetu misu" dan u Ninu 1979. godine, a obnovljen 2011. godine na Prvom nacionalnom susretu u Zagrebu.

Crvena boja unutrašnjosti kuće sugerira ljubav supružnika iz koje proizlazi toplu ozračje obiteljskog doma. Čitav prikaz potvrđuje da je obitelj, "kućna crkva", pozvana naviještati, slaviti i služiti evanđelju života. Sukladno temi susreta, dinamičnim prikazom djece željelo se istaknuti da je obitelj ne samo nositeljica života, već da ona, po tome što djeca izlaze iz njezinoga krila, predstavlja istinsku nadu i budućnost Crkve i društva.

Uz obod logotipa raspoređeno je dvanaest žutih zvijezda na plavoj podlozi što upućuje na Blaženu Djevicu Mariju – Kraljicu i najvjerniju odvjetnicu hrvatskoga naroda – koja se već više od sedam stoljeća časti u Trsatskom svetištu.

Na plavoj plohi, u koju je uronjen središnji dio logotipa, napisan je naziv te mjesto i vrijeme događanja. Plavom podlogom želi se poručiti da je svaka obitelj uronjena u more života dok plovi prema obalama vječne Domovine, a isto se tako ukazuje i na Rijeku kao hrvatski pomorski grad. Asocijacija je dodatno pojačana valovitošću motiva hrvatskog pletera. U žutu lentu koja, poput odsjaja sunca, koncentrično obuhvaća središnji dio logotipa upisana je tema Susreta: *Obitelj – nositeljica života, nada i budućnost Hrvatske*

Zavjetna spomen-svijeća

Zavjetna spomen-svijeća hrvatskih katoličkih obitelji odlivena je u prigodi Prvog nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji održanog u nedjelju 5. lipnja 2011. u Zagrebu. Ona simbolizira zajedništvo hrvatskih katoličkih obitelji u Uskrsnom Gospodinu, istinskom Svjetlu. Svijeća, kao i hrastov sviječnjak na kojemu stoji, svojim znakovljem i izradom izražava njihovu vjeru u Krista i vjernost Katoličkoj Crkvi povezujući prošlost, sadašnjost i budućnost hrvatskoga naroda i hrvatskih obitelji.

Uz prirodnu ornamentiku od mednoga saća, na svijeći su, kao stalni elementi, raspoređeni kovinski odljev Hrvatskoga zavjetnoga križa, naziv svijeće te mjesto i prigoda u kojoj je blagoslovljena. U posebno kućište u svijeći umetnut je kružni logotip prvoga Susreta izrađen u tehnici svilotiska. Riječ je o promjenjivom elementu, jer je predviđeno da se u kućište umeće i logo svakoga budućega susreta u vrijeme njegova održavanja.

Hrvatski zavjetni križ nastao je 1979. godine kao znak proslave jubileja "Branimirove godine" u Ninu i Rimu. Svojim sastavnicama (starohrvatski pleter, raspeti Isus Krist, krstionica kneza Višeslava, spomenik kneza Branimira, pralik Gospe Velikoga Zavjeta i znak "Branimirove godine") poručuje da je hrvatski puk katolički narod bogate kulturne baštine, pod zaštitom Marije u jedinstvu s papom te da takav želi i ostati. Te sastavnice izrezbarene su i na glavi sviječnjaka.

Svijeća je zavjetna jer se njome obnavlja zavjet hrvatskih katoličkih obitelji iz Nina kada je u sklopu proslave navedenoga jubileja, spominjući se trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata, prihvaćeno trajno geslo "Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom slavi misu". Znakovito, geslo je tehnikom pirografije upisano u podnožje sviječnjaka.

Ona je spomen, jer predstavlja znakovit podsjetnik na Prvi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji, koji je bio povod apostolskoga pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj 4. i 5. lipnja 2011.

Svijeća je ujedno i zalag, jer ju je Sveti Otac, na kraju euharistijskoga slavlja na zagrebačkom hipodromu u nedjelju 5. lipnja, blagoslovio te povjerio hrvatskim katoličkim obiteljima da je nose na svoje buduće susrete. U tu svrhu je, od hrastovine od koje je izrađen sviječnjak, izrađena i kutija za siguran prijenos svijeće.

U sklopu predprograma, netom uoči euharistijskoga slavlja sa Svetim Ocem, biskup Valter Župan kao predsjednik Vijeća HBK za obitelj, upalio je svijeću nakon čega je obnovljen spomenuti zavjet iz Nina te je obavljena posveta hrvatskih obitelji Svetoj obitelji. Time su je uzeli za uzor i stavili se pod njezinu zaštitu.

Po odluci hrvatskih biskupa svijeća je na blagdan Svete obitelji 30. prosinca 2011. svečano postavljena u Hrvatskom nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke. Na taj će način, u razdoblju između susreta, podsjećati hodočasnike na zajedništvo ostvareno na Prvom nacionalnom susretu hrvatskih katoličkih obitelji, ali i upućivati na buduće susrete.

Svečani prijenos svijeće u Riječku prvostolnicu bit će prigodno organiziran u nedjelju 1. veljače 2015. kada se u Hrvatskoj obilježava *Dan života*.

Nastajanju velike svijeće i pripadajućega svijećnjaka te njezine **manje replike** u prigodnoj kutiji, koja je kao simboličan dar hrvatskih katoličkih obitelji darovana papi Benediktu XVI. pridonijeli su mnogi pojedinci i tvrtke, što je zabilježeno u posebno priređenoj knjižici, a njezin je primjerak uz CD sa službenom pjesmom susreta *Kristu vjerni zauvijek*, isto tako darovan Svetom Ocu. Elektroničku verziju knjižice s detaljnim obrazloženjem svijeće i njezinih sastavnica moguće je pregledati na mrežnoj stranici Ureda HBK za život i obitelj (obitelj.hbk.hr).

STUDIJSKI VODIČ

Za encikliku *Evandjelje života*
svetoga Ivana Pavla II.

Vodič je preveden s engleskoga jezika i prilagođen uz odobrenje organizacije »Svećenici za život« (eng. Priest for Life) kao nositelja autorskih prava izvornika (vidi: www.priestsforlife.org/magisterium/evstudyguide.htm)

Veličanstveno djelo sv. Ivana Pavla II. o svetosti ljudskoga života, enciklika *Evandjelje života* (lat. *Evangelium vitae*), objavljena je u Rimu na blagdan Blagovijesti 25. ožujka 1995. godine. Enciklika je bila plod zahtjeva Izvanrednoga konzistorija kardinala, koji je održan u Rimu od 4. do 7. travnja 1991. godine, a bio je posvećen “problemu prijetnji ljudskom životu u današnjem vremenu.”

Kardinali su jednoglasno zatražili od Svetoga Oca da autoritetom Petrova nasljednika ponovno “potvrdi vrijednost ljudskoga života i njegovu nepovredivost u odnosu na sadašnje prilike i napade koji mu prijete.” (5). Na tome tragu, Sveti Otac navodi svoje namjere u svezi enciklike kada kaže da ona želi u stvari biti “ponovno precizna i čvrsta potvrda vrijednosti ljudskoga života i njegove nepovredivosti, te ujedno snažan apel upućen svima i svakome, u ime Boga: *poštuj, brani, ljubi i služi životu, svakom ljudskom životu!*” (5).

Ovaj je vodič osmišljen za uporabu uz cjeloviti tekst enciklike (**e-izdanje dostupno za čitanje i preuzimanje na stranici**) kako za pojedince tako i za skupine. Brojevi u zagradama odnose se na odgovarajuće brojeve enciklike. Svaki ulomak enciklike treba prvo pročitati u molitvenom ozračju, a potom koristiti studijski vodič kao pomagalo za dublje poniranje u tekst te poticaj za razmišljanje i raspravu.

Studijski vodič donosi kratki sažetak za uvod, svako od poglavlja te zaključak nakon čega slijedi niz pitanja koja upućuju na pojedine vidove *Evandjelja života* obrađene u odgovarajućem poglavlju. Stalno vraćanje na tekst enciklike pomaže istaknuti da je sama enciklika primarni izvor uputa i osnova za pojedinačne i skupne primjene. Zato nakon pitanja slijede poticaji koji sadržavaju neke smjernice u provedbi učenja enciklike u svakodnevni život. Označen je i prostor za pisanje odgovora i razmišljanja.

Uputa: Studijski vodič, ako se koristi za rad u skupinama (zajednicama obitelji u župi) može se rasporediti kroz šest susreta (uvod, četiri poglavlja i zaključak).

■ Sažetak

Sveti Otac uvodi nas u veliku temu *Evandjelja života* i izdaje sveopći poziv naviještanja ove blagovijesti s “hrabrom vjernošću”. Razrađuje podrijetlo izraza “evandjelje života” uključujući, u kontekstu njegova razvoja, kako božansko otkrivenje tako i naravni zakon. Potvrđuje neusporedivu vrijednost ljudske osobe te bilježi suvremene prijetnje životu. Iznosi povijest nastanka enciklike te upućuje poziv da meditiramo nad *Evandjeljem života* i da ga naviještamo.

U molitvenom ozračju pročitajte sve brojeve Uvoda, pa dopustite da vam pitanja za razmatranje i raspravu pomognu u dubljem razumijevanju i življenju enciklike kroz korake primjene.

■ Pitanja za razmatranje i raspravu

- 1) Koja je poruka *Evandjelja života* i kome ju treba naviještati (1-2)?

2) Koji je odnos između *Evandjelja života* koje ima “snažan i uvjerljiv odjek u srcu svake osobe” i naravnoga zakona (2)?

3) Papa u enciklici nabraja “prijetnje ljudskom životu” (3). Pokušajte ga nadopuniti.

4) Koji je “najhitniji poziv” koji Sveti Otac upućuje “narodu života” (6)?

■ Poticaji za primjenu

Kako ćeš osobno odgovoriti na “najhitniji poziv” Svetoga Oca? Ispiši neke od koraka koje planiraš poduzeti u izgradnji “autentične civilizacije istine i ljubavi” (6).

dr. Paul Chaim Schenck

■ Sažetak

Sveti Otac povezuje sadašnje prijetnje ljudskom životu s korijenima nasilja otkrivenim u biblijskom izvještaju o prvom ubojstvu. Kajinovo ubojstvo vlastitoga brata Abela daje nam uvid u veliku borbu ljudskoga srca i posljedice prolijevanja nedužne krvi. Božje pitanje odzvanja jasno, danas kao i onda: “Gdje ti je brat?” i “Što si to učinio?” Užas krika krvoprolića nedužnoga u ušima Svemogućega: “Krv brata tvoga iz zemlje k meni viče”, čuje se i dalje, nošen grijesima protiv života u našem vremenu.

Protuotrov grijehu začetom u srcu i provedenom u djelo jest Kristova krv prolivena za sve nas. Ta nas *škropljenačka krv* “otkupljuje, čisti i spašava”, ali također objavljuje čovjeku da se “njegovo zvanje sastoji u iskrenom samodarivanju”.

■ Pitanja za razmatranje i raspravu

1) Zašto sloboda mora biti u sprezi s istinom (19-20)?

2) Kako “pomračenje smisla Boga” utječe na čovjekov odnos s Bogom, na kulturu i na druge (21-27)?

3) Koje su neke od dobrobiti Isusove “škropljenačke krvi” (25)?

4) Koji su neki od znakova u kulturi i društvu koji upućuju na konačnu pobjedu Božjega plana za život?

5) U čemu je biblijski izvještaj o Kajinu i Abelu još uvijek relevantan za sadašnju borbu između kulture smrti i kulture života?

■ Poticaji za primjenu

1. Sveti Otac tvrdi da je obitelj pozvana biti “svetište života” (11). Koje korake planiraš poduzeti da tvoja obitelj bude “svetište života”?

2. Sveti Otac nas poziva da se “bezuvjetno odlučimo u korist života” (28). Izmolite jedan Oče naš, Zdravo Marijo i Slava Ocu kako bi ta odluka sazrila.

Zatim upišite koje ćete korake poduzeti kako biste uistinu bezuvjetno bili na strani života:

■ Sažetak

U drugom poglavlju enciklike (29-50), papa Ivan Pavao II. naglašava utješnu istinu da je “život uvijek dobro” (34). Zašto je to tako? Zato jer je ljudski život “očitovanje Boga, znak njegove prisutnosti, otisak njegove slave.” Ljudski život je, ponad svega ostaloga života, najuzvišeniji Božji dar, kojega valja sa zahvalnošću primiti, njegovati, štiti i uzdizati (39).

Evandjelje života objavljuje da je život dar svakoj osobi. Tjelesni život, međutim, nije cilj samomu sebi, nego je to početak puta prema vječnom životu. “Dostojanstvo ovoga života nije vezano samo uz svoje početke, uz svoj dolazak od Boga, nego i uz svoj kraj, svoju sudbinu zajedništva s Bogom u spoznaji i njegovoj ljubavi” (38). Perspektiva vječnoga života s Bogom pridaje našim ovozemaljskim životima unutarnju i transcendentnu vrijednost i dostojanstvo. Dakle, od “svetosti života proizlazi njegova nepovrjedivost, od iskona upisana u srce čovjeka, u njegovu savjest” (40). Sveti Otac ukazuje na svu širinu i dubinu nepovrjedivosti baš svakoga ljudskoga života, u rasponu od “preuzimanja brige za bratov život... do iskazivanja zabrinutosti za strance, pa sve do ljubavi prema neprijatelju (41). Nadovezujući se na pastoralnu konstituciju *Gaudium et spes* Drugoga vatikanskoga sabora, Papa poziva da se, u odnosu na ljudski život, osobita pozornost posveti odgovornosti “koja dostiže svoj vrhunac kad muž i žena u braku darivaju život putem rađanja” (43).

■ Pitanja za razmatranje i raspravu

- 1) Sveti Otac utvrđuje kako *Evandjele života* nije samo zato da izazove “važne promjene u društvu”, nego je ono “konkretno i osobno”. Što sadrži i komu je upućeno? (1, 29)

- 2) “Riječ i čini Isusa i njegove Crkve ne odnose se samo na onoga tko je u bolesti, patnji ili različitim oblicima društvene isključenosti. Još dublje dodiruju *sami smisao života svakoga čovjeka...*” (32-33). Razmislite o prividnom paradoksu nesigurnosti života i potvrđivanja njegove vrijednosti. U kojem su odnosu patnja i svetost života?

- 3) Iako čovjek instinktivno voli život, to poprima novu širinu i dubinu u božanskim dimenzijama toga dobra. Kako vječna dimenzija života unaprjeđuje zemaljsku? (36-39)

- 4) Razmotri izjavu da “zapovijed Božja o zaštiti čovjekova života ima svoj dublji vid u *zahtjevu za poštovanjem i ljubavi* u odnosu na svaku osobu i njezin život” (41). Kako mi, kao kršćani, iskazujemo poštovanje i ljubav prema nerođenima, bolesnima, tužnima, starijim osobama, osobama s invalidnošću, prema svakom ljudskom biću?

- 5) Sveti Otac piše: “Ljudski je život u velikoj neizvjesnosti kad ulazi u svijet i kad izlazi iz vremena da bi uplovio u vječnost.” (44) Razmotri smisao braka, bračne ljubavi, nastanka djece i obitelji u odnosu na odluke koje se tiču početka i kraja života (42-47).

■ Poticaji za primjenu

1. Papa Ivan Pavao II. progovara o našem nasljedovanju Kristova primjera koji je dao svoj život za druge. Kako, kao Kristov narod, možemo oponašati njegovu žrtvu unutar “pokreta za život”? Na koje načine možemo dati neki aspekt svojega vlastitoga života za spas drugih?

2. Podijeli svoje iskustvo osobne žrtve koja se očitovala u spašavanju života drugoga ili iznesi iskustvo neke druge osobe koju poznaješ. Što nas u tim svjedočanstvima ohrabruju da, unatoč poteškoćama, nastavimo raditi u “pokretu za život”?

■ Sažetak

Bog, zbog svoje beskrajne ljubavi za čovječanstvo, zapovijeda svima, bez iznimke, da opslužuju njegov sveti Zakon, ako žele doći u raj. Božja zapovijed nikad nije odijeljena od njegove ljubavi (52).

Sveti Otac ukazuje na tri bitne osnove istinski čovječne civilizacije: život, zakon i ljubav. Sve tri imaju svoje počelo u samom Bogu. Dakle, Božji zakon je sveti Zakon. On dalje navodi da su i zemaljski i vječni život sveti jer samo nam Bog sam može dati sredstvo (milost) s kojim i po kojem možemo doći u raj i imati udjela u Njegovu božanskom životu. U Ponovljenom zakonu Bog kaže: “Ja usmrćujem i oživljujem.” (Pnz 32,39). Svaki život od začeca do prirodne smrti dakle, mora biti svima dragocjen i svi ga moraju njegovati i štiti.

Ljubav je neizmjenjerna, neograničena, vječna, nesebična i bespridržajna; te osobe točno opisuju Božju beskrajnu ljubav. Upravo iz te ljubavi Bog izravno i pojedinačno stvara svaku ljudsku dušu na svoju vlastitu sliku i priliku.

Život, dakle, ostaje uvijek vrlo dragocjeni Božji dar i u posebnom je odnosu s Bogom, koji je životu jedina svrha. Stoga svaka povreda njegovoga svetoga Zakona ili zapovijedi “ne ubij!” povlači sa sobom kaznu.

■ Pitanja za razmatranje i raspravu

Pozorno pročitaj brojeve 52-62 enciklike.

- 1) Zašto je Božji zakon (njegove zapovijedi) svet?

2) Zašto je život – dragocjeni dar Božji – svet?

3) Zašto nas je, i za koju svrhu, Bog stvorio? Koja je uloga ljubavi prema Bogu i prema čovjeku?

4) Kakvo je učenje Crkve o njegovanju i čuvanju svakoga ljudskoga života? Postoje li kakve iznimke? (56-57)

5) Razmotri što čini pobačaj osobito teškim grijehom. Naziva li ga Papa ubojstvom? Nastaje li začecem novi ljudski život (58-59)?

■ Poticaji za primjenu

1) Kako mogu potaknuti članove svoje zajednice da drže dragocjenim te da njeguju i štite svaki nedužni ljudski život (68)?

2) Na koje načine mogu podupirati istinu kao objektivnu i nepromjenjivu? Na koje načine mogu govoriti o svojem uzvišenom podrijetlu (69-71)?

3) Kako mogu biti siguran da ne surađujem sa zlom kada glasujem na izborima ili u nekim tijelima gdje se donose odluke o ljudskom životu (72-77)?

vlač. Denis G. Wilde, OSA

■ **Sažetak**

Nakon postavljanja biblijskih, teoloških i antropoloških temelja *Evandjelja života*, papa Ivan Pavao II. potiče nas da ga naviještamo na različite načine. Ističe, nada-lje, da je evangelizacija nerazdjeljivo povezana s navještajem, slavljenjem i službom ljubavi te poziva sve različite djelatnike evandjelja na djelovanje “prema vlastitom daru i vlastitoj službi” (78).

U četvrtom poglavlju (78-101) enciklike evandjelje se iznosi u javni prostor “do srca svakoga muškarca i žene i da uđe u sve najskrivenije pore čitavoga društva” (80), kao što su apostoli na Duhove izašli iz gornje sobe i iznijeli ga na ulice Jeru-zalema (*Dj 2*). Sveti Otac sada promiče niz ljudskih odgovora iz svih društvenih slojeva i zanimanja kako bi obuhvatio sve što je potrebno za poštovanje, zaštitu i promicanje života. Te su prigode uvijek vođene Duhom, “Gospodinom i životvor-cem” (izraz iz Nicejsko-carigradskoga vjerovanja) koji svjedoči da je Isus jedino Evandjelje izvan kojega mi “nemamo ništa drugo reći i naviještati” (80). U Isusu ostajemo puni nade pred zadaćom obrane života koji je težak i zahtijeva strplji-vost, ali istodono nosi radost i nagrađuje one koji se njega prihvate, shvaćajući da sve što činimo jednom od njegove najmanje braće – činimo Njemu.

■ **Pitanja za razmatranje i raspravu**

- 1) Prije poticanja raznih struka da se, u skladu sa svojim mogućnostima, uključe u borbu za obranu života, enciklika u drugom odlomku broja 81 daje sažetak posljedica tog Evandjelja. Uzmite dovoljno vremena da ih pročitate i usvojite, stavljajući u pravi kontekst njihove međusobne odnose.

- 2) “Hvala ti što sam stvoren tako čudesno” (*Ps 138,14*). Slavljenje, molitva, div-ljenje, zahvalnost i junaštvo riječi su koje Sveti Otac koristi u svojoj raspravi o ljudskom životu (83-86). U kulturi smrti one izostaju. Međusobno povežite neke od tih pojmova i razmotrite na koji način obogaćuju vaše osobno vred-novanje velikog dara života i onoga što on uistinu jest.

- 3) Utvrdite razlike između tipičnoga pristupa zagovaratelja populacijske politi-ke i pristupa demografskoj situaciji u kojem se odgovorno uvažava dostojan-stvo života (91).

- 4) Odvojite vrijeme za razmatranje blagih papinih riječi upućenih ženama koje su učinile pobačaj (zadnji odlomak broja 99). Promislite o njima i s drugima podi-jelite svoj doživljaj tih, možda i najdojmljivijih, riječi enciklike. Što vama osobno znače papine riječi “bit ćete tvorci novoga načina gledanja na život čovjeka”?

- 5) Neki katolici ponekad vide zauzimanje za život kao ograničen način razmišljanja koji nije dovoljno širok da uključi i one koji nisu katolici. Naprotiv, u stvarnosti, neki od najvećih izraza pravoga ekumenizma proizlaze iz temeljne zajedničke veze u obrani ljudskoga života. Raspravite broj 101 kako biste dobro pojasniti sebi i skupini koliko je nesektaško, i u biti, sve-uključujuće pitanje života, vrijednosti koje svako ljudsko biće može dokučiti svjetlom razuma.

■ Poticaji za primjenu

Enciklika potiče sve da imaju hrabrosti prihvatiti novi stil života koji se sastoji u tome da činimo konkretne izbore u korist života (98). Na koje ste promjene u donošenju konkretnih izbora za život osobno potaknuti? Možda će vam nadahnuće doći čitajući kako se Sveti Otac obraća učiteljima i vjeroučiteljima, teozozima (82); zdravstvenim djelatnicima, liječnicima, ljekarnicima, kapelanim (89); ili pak mladima, odgojiteljima i medijima (98). Možda ćete dobiti poticaj na slavljenje života u obliku molitve i bogoštovlja u svakodnevnom životu obitelji ispunjenom ljubavlju i darivanjem (usp. 93) ili ćete se odlučiti za neki od mnogih oblika djelovanja na volonterskoj osnovi.

Osobno posvjedočite ili podijelite neku priču o uspjehu promjene srca usmjerenoga promicanju, obrani i spašavanju ljudskoga života. Na temelju čega se nešto proglašava “uspjehom”?

■ Sažetak

U zaključku enciklike *Evandjelje života* papa Ivan Pavao II. vraća nam pozornost na Gospodina Isusa, “Dijete rođeno za nas” (usp. *Iz* 9,5). On je svojom smrću postao izvor vječnoga života. Osoba najuže povezana s evanđeljem života jest Blažena Djevica Marija. Kada je Marija dala svoj pristanak na poruku arkandela Gabrijela postala je Majka utjelovljene Riječi koja je spasila ljudski život od vječne smrti. Ona je Majka života od kojega svi žive. Crkva vidi u Mariji “neusporedivi uzor” kako život treba dočekati i brinuti se za njega (102).

Knjiga Otkrivenja govori o velikom znaku, trudnoj ženi odjevenoj u sunce (usp. *Otk* 12). Taj prikaz simbolizira kako Mariju tako i Crkvu. Crkva, poput Marije, nosi Krista u sebi i nudi ga svijetu. Duhovno majčinstvo Crkve ostvaruje se samo kroz “porodajne boli” (103), u stalnoj napetosti suočavanja vjernika sa silama zla. Kad su dijete Isusa donijeli u hram prorok Šimun prorekao je da će Isus biti znak osporavan i da će mač probosti Marijino srce (usp. *Lk* 2,34-35). Proročanstvo se ispunilo na Kalvariji kada je Marija stajala uz križ svoga Sina. Marija postaje Majka Crkve, kada Isus, misleći na svetoga Ivana apostola kao na simbol svih vjernika, kaže: “Ženo! Evo ti sina!” (*Iv* 19,36). Marija je “nova Eva”, majka živih, majka svih vjernika.

Zmaj je stajao pred ženom čekajući da joj proždre dijete. Zmaj simbolizira Sotonu i sve sile zla suprotstavljene Kristu i njegovoj Crkvi. To je zlo najprije bilo usmjereno protiv Marije zbog čega je bila prisiljena na bijeg u Egipat. Dijete je svaka osoba, pogotovo svako nemoćno djeteta, čiji je život ugrožen. Preuzimajući naše ljudsko obličje Krist se na neki način ujedinio sa svakom osobom. Zato je poučavao “što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!” (*Mt* 25,40). Stoga, odbacivanje ljudskoga života u bilo kojem obliku zapravo je odbacivanje samoga Krista (usp. 104).

Budimo ispunjeni nadom, jer će u konačnici kultura smrti biti poražena. Krist je gospodar svih događaja u povijesti. On ima moć nad životom i smrću. Život i smrt se bore, ali Krist je svojim uskrsnućem pokorio sile smrti. Marija nam je

znak nade i utjehe dok putujemo prema nebu gdje više neće biti patnje i smrti (usp. 105).

U svojoj završnoj molitvi Papa se obraća Mariji, Majci živih povjeravajući joj stvar života. Osobito je poziva da pogleda na nerođenu djecu koja su u opasnosti od pobačaja, siromahe, žrtve nasilja te starije i bolesne koje se ubija iz lažnoga sažaljenja. Moli da svi koji vjeruju u Krista očituju Božju slavu te da zajedno sa svim ljudima dobre volje izgrađuju civilizaciju istine i ljubavi. To je molitva koju bi svakodnevno trebali moliti svi koji cijene ljudski život.

■ Pitanja za razmatranje i raspravu

1) Zašto je Blažena Djevica Marija tako usko povezana s evanđeljem života?

2) Zašto Crkva u Mariji gleda “novu Evu”?

3) Kako Crkva tumači ulomak iz Otkrivenja 12,1 u kojem se spominje “žena odjevena suncem”?

4) Papa Ivan Pavao II. kaže da se duhovno materinstvo Crkve ne ostvaruje osim u mukama i “porođajnim bolima” (103). Što to znači u kontekstu iskustva vjernika kad se trude promicati evanđelje života?

5) Zašto Papa kaže da je odbacivanje ljudskoga života u bilo kojem obliku zapravo odbacivanje Krista?

■ Poticaji za primjenu

1. Papa u završnoj molitvi moli da svi vjernici znaju smjelo i s ljubavlju navješćivati *Evanđelje života*. Na koje načini ljudi poput vas to mogu činiti?

2. Svi ljudi dobre volje trebali bi zajedno izgrađivati civilizaciju istine i ljubavi.
Koja je praktična primjena te molitve u vašem životu?

KATEHEZE

za neposrednu pripravu

Nakon što se, uz pomoć studijskog vodiča, u obiteljima i obiteljskim zajednicama završi s proučavanjem enciklike *Evandjelje života*, preporučuje se obrada i dviju dodatnih kateheza koje su priređene u cilju neposredne pripreme za Susret. One su vezane uz temu Susreta pa je prva naslovljena: “Obitelj – nositeljica života”, a druga: “Obitelj – nada i budućnost Hrvatske”. Zajednički ciljevi za obje spomenute kateheza su:

1. Produblivanje teme susreta među obiteljima
2. Poticanje obitelji na ostvarenje teme u svakodnevnom životu
3. Animiranje obitelji na dolazak i sudjelovanje na Susretu

Svaka od kateheza sadrži sljedeće sastavnice: molitvenu pripremu, uvod, razradu, promišljanje te zaključak s prijedlozima za primjenu, a završava molitvom za Susret.

Optimalno je kateheze ponuditi obiteljima koje se već okupljaju u zajednicama obitelji, ali i iskoristiti ih kao poticaj nastajanju novih zajednica povezujući ih s organizacijom dolaska na Susret.

Poželjno je da se voditelji, bilo da je riječ o svećeniku, osobi posvećenog života ili osposobljenom laiku/bračnom paru, unaprijed pripreme za katehezu koristeći se uputama napisanim kurzivom u zagradama te pripremajući potrebne materijale poput dodatnih kopija kateheza, praznih listova papira, pisala za sudionike te markera za pisanje na velikim arcima papira koji su predviđeni u smislu primjene obrađenih sadržaja.

Osim frontalnog načina rada zastupljeni su, kako individualni tako i grupni rad, pa je dobro da broj sudionika ne bude veći od trideset zbog dijeljenja u grupe ako to prostorni i tehnički uvjeti dopuštaju.

Oblici rada: rad u skupinama, individualni rad, frontalni rad

Izvori: Sveto pismo, Katekizam Katoličke Crkve (KKC), Kompendij Katekizma Katoličke Crkve, enciklika *Evangelium Vitae* (EV), Pismo obiteljima pape Ivana Pavla II.

■ MOLITVENA PRIPREMA

Umnožiti molitvu i podijeliti sudionicima kako bi ju mogli zajednički izmoliti. Započeti i završiti znakom križa izgovarajući: U ime Oca, Sina i Duha Svetoga.

O Marijo,

zoro novoga svijeta, Majko živih, povjeravamo ti pitanje života: pogledaj, o Majko, neizmjeran broj djece kojima je zabranjeno roditi se, siromaha kojima je otežano življenje, muževa i žena, žrtava nečovječnoga nasilja, starih i bolesnih, ubijenih ravnodušnošću ili lažnim sažaljenjem. Učini da oni koji vjeruju u tvoga Sina znaju iskreno i s ljubavlju ljudima našega vremena naviještati *Evandjelje života*.

Isprosi im milost da ga prime kao trajno novi dar, radost da ga sa zahvalnošću slave tijekom cijeloga svog života i hrabrost da za nj svjedoče djelotvornom postojanošću, kako bi – zajedno sa svim ljudima dobre volje – gradili civilizaciju istine i ljubavi, na hvalu i slavu Boga stvoritelja i ljubitelja života. Amen.

Molitva pape Ivana Pavla II. za život iz enciklike *Evandjelje života*.

■ UVOD U TEMU

Pročitati pjesmu bl. Majke Terezije iz Kalkute na način da voditelj započne s prvim stihom, a potom svi sudionici redom ostale stihove. Ako je broj sudionika manji od broja stihova voditelj može dovršiti ili se krug može ponovo započeti.

Život je prilika, iskusi je.	Život je tajna, pronikni je.
Život je ljepota, divi joj se.	Život je obećanje, ispuni ga.
Život je san, učini ga stvarnim.	Život je tuga, nadiđi je.
Život je izazov, suoči se s njim.	Život je himna, pjevaj je.
Život je zadatak, izvršavaj ga.	Život je borba, prihvati je.
Život je igra, igranj je.	Život je tragedija, uhvati se s njom u koštac.
Život je dragocjen, njeguj ga.	Život je avantura, usudi se.
Život je bogatstvo, čuvaj ga.	Život je sreća, zasluži je.
Život je ljubav, uživaj je.	Život je život, brani ga.

Tekst pjesme sažima ono što čini naš život, ono što naš život jest. Naši životi su jedinstveni i neponovljivi baš kao i naša životna zadaća. Svatko od nas ima posebno poslanje koje treba pronaći i odživjeti. Nismo plod slučaja. Bog koji nam je život besplatno darovao od nas očekuje odgovor i odgovornost.

Pitanja za osobni rad

Sudionici zapisuju svoje odgovore koji se ne moraju podijeliti sa skupinom, no ako je skupina povezanija i otvorenija to se može učiniti.

1. Gledaš li na život onako kako to stoji u pjesmi ili postoji neki stih koji ti je teže prihvatiti? Koji i zašto?

2. Uspijevaš li živjeti prema naputcima iz pjesme dok se trudiš ostvarivati svoje životno poslanje u braku i obitelji? Prisjeti se barem jednog konkretnog primjera.

Život dolazi kroz obitelj, muškarca i ženu. Današnja tema želi potaknuti na razmišljanje o **obitelji kao nositeljici života**. Obitelj je povlašteno mjesto u kojem se događa život, ona ima svoju snagu sama u sebi, ona ga nosi, štiti i čuva. Obitelj, kao Božja tvorevina, opstaje unatoč nepovoljnim prilikama koje su je tištile u prošlosti, s kojima se suočava u sadašnjosti i koje ju očekuju u budućnosti.

■ RAZRADA

U svrhu razrade izdvojen je tekst Svetog pisma, kao i neki izabrani navodi crkvenog učiteljstva.

Tekst Svetoga pisma

Rodoslovlje Isusa Krista, sina Davidova, sina Abrahamova... Jišaju se rodi David kralj... Jošiji se rodi Jehonija i njegova braća u vrijeme progonstva u Babilon... Jakovu se rodi Josip, muž Marije, od koje se rodio Isus koji se zove Krist.

U svemu dakle: od Abrahama do Davida četrnaest naraštaja; od Davida do progonstva u Babilon četrnaest naraštaja; poslije progonstva u Babilon do Krista četrnaest naraštaja. (Lk 3, 23-28)

Iz Isusovog rodoslovlja očigledno je kako su njegovi preci rekli DA životu i životi su dolazili po Božjoj darežljivosti. Što bi se dogodilo da je netko prekinuo taj lanac? Naša osobna povijest neodvojivo je povezana s odlukama naših predaka. Njihov DA životu, preduvjet je da mi danas jesmo. Svaka osoba ima oca i majku, jer nitko nije začeo bez oca i majke. Život dolazi po obitelji. Ona taj život nosi najprije u svojoj nutрини, a onda ga daje društvu kao najveće bogatstvo. Radi nade i budućnosti novih naraštaja ne budimo prepreka Božjoj darežljivosti i stvaralaštvu već otvoreni kanali ljubavi po kojima će nove Božje slike i prilike dolaziti na svijet.

Riječ učiteljstva

- Enciklika Evandjelje života o nepovrjedivoj vrijednosti ljudskoga života svetog pape Ivana Pavla II. temeljni je dokument koji će se često citirati kroz ove dvije pripremne kateheze. Potičemo vas da ga nastavite čitati i proučavati uz pomoć studijskog vodiča u cilju što bolje pripreme za Drugi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji na Trsatu.
- Svim članovima Crkve, narodu *života i za život*, Papa je po enciklici uputio najhitniji poziv da se rodi ili učvrsti na svakoj razini zalaganje u podupiranju obitelji tog "svetišta života", kako bi zajedno našem svijetu mogli dati nove znakove nade, djelujući da porastu pravednost i solidarnost i da se potvrdi nova kultura ljudskoga života, za izgradnju autentične civilizacije istine i ljubavi (usp. EV 6).

- O obitelji osobito jasno progovora u broju 92 enciklike ističući: »unutar "naroda života i za život", odlučujuća je odgovornost obitelji: to je odgovornost koja proizlazi iz same njezine naravi – a ona je da bude zajednica života i ljubavi, utemeljena na ženidbi – i iz njezina poslanja da "čuva, objavljuje i priopćava ljubav"«.
- Nadalje, u tom istom broju Papa piše da je obitelj pozvana uključiti se u cjelokupni životni tijek svojih članova, od rođenja do smrti. "Ona je, zaista *svetište života*, mjesto u kojem se može prikladno primiti život, dar Božji, i štiti od mnogostrukih napada kojima je izložen te se razviti prema zahtjevima autentičnog ljudskog rasta." Zbog toga je, smatra Papa, "odlučujuća i nezamjenjiva uloga obitelji u izgradnji kulture života."
- Papa, potom, nastavlja da je obitelj kao *kućna Crkva*, pozvana naviještati *Evandjelje života*, slaviti ga i služiti mu. "To je zadaća koja se prije svega odnosi na supružnike, pozvane da budu prenositelji života, na temelju obnovljene *svijesti osjećaja za radanje*, kao privilegirani događaj u kojem se pokazuje da je *ljudski život dar primljen da bude u svoje vrijeme darovan*" (EV 92). Dakle, obitelj je ne samo nositeljica, već i prenositeljica života, jer ga u svoje vrijeme daruje Crkvi i društvu.

■ PROMIŠLJANJE

Rad u skupinama

Umnožiti tekstove A, B i C. Ako je moguće sudionike podijeliti u manje skupine i ravnomojerno im podijeliti tekstove. Svaki sudionik treba pročitati tekst skupine kojoj pripada (A, B i C) i podcrtati onaj dio koji ga je najviše dojmio. Potom slijedi podjela s grupom i kratka rasprava.

Tekst A

»Plodnost je dar, jedna od *svrha ženidbe*, jer bračna ljubav po svojoj naravi teži da bude plodna. Dijete ne dolazi izvana da se pridoda uzajamnoj ljubavi supružnika; niče iz samog srca njihova uzajamnog dara kojemu je plod i dovršenje. Također Crkva, koja se "opredjeljuje za život", uči da "svaki bračni čin mora ostati otvoren za prenošenje života". "Učiteljstvo je ovu nauku izložilo u više navrata, i ona se temelji na neraskidljivoj vezi između dvojakog značenja bračnog čina: značenja sjedinjenja i ranjanja. Tu je povezanost Bog ustanovio, i čovjek je ne smije samovoljno raskinuti."« (KKC 2366).

Tekst B

“Nalazimo se pred silnom prijetnjom životu koja dolazi ne samo od pojedinaca nego i od same civilizacije. Tvrdnja da je ova civilizacija u stanovitom smislu, postala “civilizacijom smrti” dobiva zabrinjavajuću potvrdu... U posljednjim se desetljećima, ipak, opažaju neki utješni znakovi ponovnog buđenja svijesti... Osobito među mladima razvija se nova svijest o poštivanju života od začeca; šire se pokreti za život. To je kvasac nade za budućnost obitelji i svega čovječanstva” (Pismo obiteljima 22).

Tekst C

“Baš kroz odgoj djece obitelj ponajviše izvršava svoje poslanje naviještanja *Evandjelja života*. Riječju i primjerom, u svakodnevicu odnosa i odluka, djelima i konkretnim znakovima, roditelji uvode svoju djecu u istinsku slobodu koja se ostvaruje iskrenim samodarivanjem, i odgajaju u njima poštivanje drugoga, osjećaj za pravednost, srdačno primanje, dijalog, velikodušno služenje, solidarnost i svaku drugu vrijednost koja pomaže da se život živi kao dar. Odgojno djelo kršćanskih roditelja mora postati služenje u vjeri sinova i pomoć njima ponuđena kako bi ispunili od Boga primljeno zvanje. U odgojno poslanje roditelja ulazi poučavanje i svjedočenje djeci pravog smisla patnje i smrti: to će moći činiti ako budu znali biti pažljivi na svaku patnju koju oko sebe susreću i još prije ako budu znali razviti stavove blizine, praćenja i zajedništva s bolesnima i starcima u obiteljskoj sredini” (EV 92).

Pitanja za rad u skupinama

1. Koji dio teksta je dojmio najveći broj članova skupine? Zašto?

2. Na koji način se taj dio teksta može povezati s trenutnom situacijom katoličke obitelji u Hrvatskoj?

ZAKLJUČAK I PRIMJENA

Sudionici se vraćaju u plenum. Izabrani “glasnogovornici” iznose zaključke rada u skupinama. Na kraju susreta zamoliti sudionike da iznesu konkretne prijedloge kao odgovore na pitanja:

1. Što moja obitelj može učiniti da uistinu bude nositeljica života?

2. Što mi kao zajednica možemo učiniti da obitelji u Hrvatskoj budu nositeljice života?

Prijedlozi se mogu i zapisati na vidljivo mjesto kao svojevrsna „domaća zadaća” odnosno poticaj na djelovanje do sljedećeg susreta.

MOLITVENI ZAVRŠETAK

Započeti i završiti znakom križa izgovarajući: “U ime Oca, Sina i Duha Svetoga”. Zajednički izmoliti Molitvu za susret s 12. stranice Priručnika, s molitvene kartice ili letka.

Oblici rada: frontalni rad, osobni rad, rad u skupinama,

Izvori: Katekizam Katoličke Crkve; enciklika *Evangelium Vitae* (EV); enciklika *Evangelii gaudium* (EG); Slavko Pavin, *Sloboda za ljubav: ignacijanske duhovne vježbe*, SKAC Palma, Zagreb, 2002.

■ MOLITVENA PRIPREMA

Započeti znakom križa izgovarajući: “U ime Oca, Sina i Duha Svetoga”. Zajedno izmoliti Oče Naš, Zdravo Marijo i Slava Ocu. Zatim otpjevati stih pjesme “Bože moj dopusti mi” u nastavku.

Ima li očaj bilo gdje, aleluja
daj da nadu nosim tu, aleluja (2x)

Nastaviti zazivima: *Marijo, zvijezdo nade*, **moli za nas**. *Majko Božja Trsatska*, **moli za nas**. *Sveti Josipe, glavaru Svete obitelji i zaštitniče hrvatskog naroda*: **moli za nas**. Zaljučiti znakom križa.

■ UVOD U TEMU

Tema našeg drugog susreta je **Obitelj – nada i budućnost Hrvatske**. Na prošlom susretu razmišljali smo o obitelji kao nositeljici života. No, nije dovoljno da obitelj bude samo nositeljica života, nego i donositeljica života, ona koja će i drugim obiteljima donositi život, svjedočiti autentičnim kršćanskim načinom života radost evanđelja.

U uvodnom djelu zajedno ćemo razmišljati o nadi. Nada je pokretač našega života. Onaj tko se nada taj i živi. Nada je bogoslovna krepost po kojoj čeznemo za nebeskim kraljevstvom i vječnim životom kao za svojom srećom. Krepost nade zapravo odgovara čežnji za srećom što ju je Bog stavio u srce svakog čovjeka. Nada čuva od malodušja, ona podupire čovjeka čak i u trenucima napuštenosti. Polet

nade čuva i od sebičnosti te vodi čovjeka do djelatne ljubavi. Potiče ga na bezuvjetno davanje.

Pitanja za osobni rad

Sudionici zapisuju svoje odgovore koji se ne moraju podijeliti sa skupinom, no ako je skupina povezanija i otvorenija to se može učiniti.

1. Čemu se nadam i kakva je moja nada? Što u meni budi nadu?

2. Ako moja nada trne kako ju mogu ponovno upaliti i učiniti da poraste?

■ RAZRADA

U svrhu razrade izdvojen je tekst Svetog pisma, kao i neki izabrani navodi crkvenog učiteljstva.

Tekst Svetog pisma

Voditelj pozove sudionike da zatvore oči, da se u duhu popnu na goru i pogledom se susretnu s Isusom netom prije nego što je izrekao blaženstva. Voditelj pročita sveto-pisamski tekst i nastavi s uvodom.

Ugledavši mnoštvo, uziđe na goru. I kad sjede,
pristupe mu učenici. On progovori i stane ih naučavati:
Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko!
Blago ožalošćenima: oni će se utješiti!
Blago krotkima: oni će baštiniti zemlju!
Blago gladnima i žednima pravednosti: oni će se nasititi!
Blago milosrdnima: oni će zadobiti milosrđe!
Blago čistima srcem: oni će Boga gledati!
Blago mirotvorcima: oni će se sinovima Božjim zvati!
Blago progonjenima zbog pravednosti: njihovo je kraljevstvo nebesko!
Blago vama kad vas – zbog mene – pogrde i prognaju i sve zlo slažu
protiv vas! Radujte se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima!
(Mt 5,1-12)

Evangelja su vrhunac Božje Riječi, a jezgra Evangelja jest Isusov govor na gori. On sadrži sve što Bog želi reći čovjeku. Na gori, simbolu uzvišenog Božjeg svijeta, Isus izriče ono što mu je najviše na Srcu. Daje novi pogled na sve što postoji. Radikalno mijenja ljestvicu vrijednosti ovoga svijeta. Proglašava zakon slobode kako bi se čovjek mogao opredijeliti za ljubav. Daje mu novu nadu.

Voditelj potakne sudionike da redom kako sjede ili prema redu javljanja naglas pročitaju jednu od sljedećih točaka. Na kraju voditelj polako pročita pitanja za osobno razmatranje i malo zastane dok sudionici promišljaju o odgovorima.

- Siromah duhom je nenavezan, nikim i ničim zarobljen, slobodan od svega stvorenoga, u slobodi uzdiže pogled i srce prema Cilju – kraljevstvu nebeskom.
- Ožalošćen je slobodan od navezanosti na ono što je postigao. Svjestan je da u njemu i oko njega ima puno toga što nije dobro. Teško mu je zbog toga. Ne miri se s time. Pati što nije onakav kakvoga ga je Bog zamislio. Trudi se biti ono što treba biti.
- Krotak, blag, strpljiv ukorijenjen je u Božjem svijetu, prožet Božjom milošću i ljubavlju, uživa Božji mir. Slobodan je od želje da se bori za bilo što ili bilo protiv čega, jer ima ono najviše – Boga. Zna da «onaj koji se mača hvata od mača i gine».
- Gladan i žedan pravednosti nije vezan uz ono što je postigao, nego gleda ono što još mora napraviti. Vjeruje da može biti pravedniji, bolji i trudi se da to svakodnevno ostvaruje. Bog mu osigurava uspjeh.
- Milosrdan se ne vrti oko sebe i svojih muka. Ima slobodan pogled. Srcem vidi potrebe i muke onih oko sebe i djelotvorno pomaže gdje, kako i koliko može.
- Čista srca je onaj koji, svjestan da je Božje dijete stvoreno za vječnu ljubav, ne želi svoje srce zarobiti ljubavlju prema bilo kome i bilo čemu prolaznome. U slobodi poklanja svoje srce onoj Ljubavi koju prepoznaje u svim okolnostima.
- Mirotvorac u sebi nosi Božji mir. Taj mir je jači od svih nemira. Plod je pobjede dobra nad zlom. Svoj mir pobjednika širi oko sebe. U sebi nosi mir i onda kada ga izvana opterećuju nemirni ljudi. Slika je Boga Mirotvorca.
- Progonjen zbog pravednosti nije ovisan o prilikama i neprilikama, izdiže se nad dobre ili loše postupke, nije uvjetovan ljudskim ovozemaljskim ostvarenjima. Vjeruje da se može ostvariti i kad je neostvaren – poput Isusa osuđenog, mučenog i ubijenog. Spreman je zbog istine trpjeti. Živi u ljubavi i kad ga ljudi zbog toga mrze. Opredjeljuje se za pravednost i kad ga zato progone. (prema Slavko Pavin, *SI, Sloboda za ljubav*, str. 117-118)

Pitanja za osobno razmatranje

Jesam li ja među onima koje Isus naziva blaženima? U kojoj mjeri prihvaćam Kristov pogled, mentalitet, Njegovu mudrost sadržanu u blaženstvima? Želim li se ozbiljno opredijeliti za takav životni nazor i takvu praksu živjeti u svojoj svakodnevnici, u svome braku i obitelji? Jesam li na temelju toga spreman drugima posvjedočiti razlog nade koji je u meni?

Riječ učiteljstva

- Poveznicu između blaženstava i nade pronalazimo u Katekizmu Katoličke Crkve: “Kršćanska se nada razvija, od početka Isusova propovijedanja, u navještaju blaženstava. Blaženstva uzdižu našu nadu prema nebu kao prema novoj obećanoj zemlji, zacrtavajući joj put kroz kušnje koje čekaju Isusove učenike” (KKC 1820).
- Nadalje, papa Ivan Pavao II. u enciklici *Evangelje života* naglašava da je razlog nade, ali i izvor snage da se založimo u prilog života, u Kristu odnosno u njegovoj krvi koju je prolio davši svoj život kao otkupninu za naše živote: “U Kristovoj krvi svi ljudi crpe snagu da se založe u prilog života. Baš ta krv naj-snažniji je razlog nade, čak temelj apsolutne sigurnosti da će, prema Božjemu planu, pobjeda pripasti životu” (EV 25).
- U enciklici *Nadom spašeni* (lat. *Spe salvi*) papa Benedikt XVI. pak povezuje nadu s vjerom navodeći da je “Nada”, zaista, središnja riječ biblijske vjere te nastavlja da se čini »kako se u određenim ulomcima riječi “vjera” i “nada” slobodno mogu jedna drugom zamijeniti« (SS 2). U nastavku navodi da su Efežani, prije susreta s Kristom bili bez nade, jer su bili “neznabošci u svijetu” (usp. *Ef* 2,12) te zaključuje da “Prispjeti spoznanju Boga – pravoga Boga – eto to znači primiti nadu” (SS 3).
- U istoj enciklici papa Benedikt XVI., nadalje, piše: »Zato je istina da je onaj tko ne pozna Boga, pa gajio on mnoge nade, zapravo bez nade, lišen one velike nade koja je glavni oslonac u životu (usp. *Ef* 2,12). Prava, velika čovjekova nada, koja opstaje unatoč svim razočarenjima, može biti samo Bog – Bog koji nas je ljubio i ljubi nas “do kraja”, sve dotle “dok se sve ne ispuni” (usp. *Iv* 13,1 i 19,30)« (SS, 27).
- Kao vjernici, kao kršćanske obitelji, moramo biti svjesni da je prvo i osnovno mjesto učenja nade molitva (usp. SS 32), a da je obitelj prva škola molitve. Prije svega to je odgovornost roditelja, pa zatim baka i djedova, jer “Istinski kršćanski odgoj ne smije nipošto zaobići iskustvo molitve. Ako se ne uči moliti u obitelji, bit će kasnije teško ispuniti tu prazninu.” Zato je papa Benedikt XVI. obiteljima

uputio poziv da ponovno otkriju “koliko je lijepo zajedno moliti kao obitelj u školi Svete nazaretske obitelji. I tako postati doista jedno srce i jedna duša, istinska obitelj.” (iz kateheze Benedikta XVI. na općoj audijenciji 28. prosinca 2011.).

- No, govor o nadi, odnosno ufanju, i vjeri nepotpun je ako se ne progovori o ljubavi, trećoj bogoslovnoj kreposti, kojoj Sveto pismo daje primat (usp. 1 *Kor* 13,13). Krist nam je, kao Bog i čovjek, svojim primjerom ukazao na neodvojivu svezu između ljubavi i trpljenja. Zato papa Benedikt XVI. u enciklici *Spe salvi* s pravom naglašava: “Sposobnost trpljenja iz ljubavi mjera je čovječnosti. Ta sposobnost trpljenja, ipak, ovisi o vrsti i veličini nade koju nosimo u sebi i na kojoj gradimo. Sveci su mogli u svom životu kročiti onim velikim putem kojim je Krist išao prije njih, jer su bili nošeni velikom nadom” (SS 39).

■ PROMIŠLJANJE

Živjeti bračnu vjernost, biti otvoren životu i rađati veći broj djece u današnje vrijeme izgleda kao nešto nemoguće, kao nepotrebno i besmisleno trpljenje. Obavljati radosno svakodnevne bračne i obiteljske obveze te s osmijehom podnositi teškoće i križeve mnogima danas izgleda kao paradoks i izaziva čuđenje. Međutim, živjeti blaženstva u našem obiteljskom pozivu nije nemoguće. Imamo za to i sredstava i mogućnosti! To je naš put posvećenja. Živuci blaženstva kao obitelji znak smo nade i zalag budućnosti. Kada živimo na način blaženstava postajemo svjedoci, upravo ono što danas Crkvi treba. Crkva danas treba svjedoke i navjestitelje Radosne vijesti. Pritom, valja biti svjestan da samo evangelizirana obitelj može evangelizirati.

Enciklika pape Franje *Evangelii gaudium* potiče sve nas koji smo primili krštenje i nazivamo se kršćanima da budemo misionari i evangelizatori, a kršćanska obitelj u tome ima povlašteno mjesto jer živi u svijetu. Stoga je svaka kršćanska obitelj pozvana na svoj osobit način sudjelovati u evangelizaciji. Nije dovoljno rađati i nositi život u obitelji, već obitelj svojim životnim primjerom i svjedočanstvom treba donositi Život onima koji Život ne poznaju.

Naime, kako Sveti Otac piše, “svaki je kršćanin misionar u mjeri u kojoj se susreo s Božjom ljubavlju u Isusu Kristu” (EG 120). Razmislimo o tome i pokušajmo odgovoriti na sljedeća pitanja:

1. Imaju li svi članovi moje obitelji iskustvo osobnog susreta s Božjom ljubavlju u Isusu Kristu?

2. Izazivamo li kod drugih ljudi "čuđenje" i želju da žive naše kršćanske vrijednosti ili smo katkad sablazan?

3. U čemu se sastoji evangelizacija na koju smo kao obitelji pozvani?

■ ZAKLJUČAK I PRIMJENA

Sudionici se vraćaju u plenum, a "glasnogovornici" skupina iznose odgovore odnosno zaključke. Na kraju susreta zamoliti sudionike da iznesu konkretne prijedloge kao odgovore na pitanja:

1. Što moja obitelj može učiniti da uistinu bude znak nade i zalog budućnosti?

2. Što mi kao zajednica možemo učiniti da obitelji budu nada i budućnost Hrvatske?

Prijedlozi se mogu i zapisati na vidljivo mjesto kao svojevrsna „domaća zadaća” odnosno poticaj na djelovanje do susreta na Trsatu.

Donesimo zajedno odluku da se nećemo zatvarati u sebe nego da ćemo odgovoriti na poziv pape Franje te izići u radosti evanđelja prema svojim bližnjima. Odlučimo se, kao obitelj, dati svoj doprinos nadi i budućnosti Hrvatske i time što ćemo doći na Trsat 19. travnja 2015.

■ MOLITVENI ZAVRŠETAK

Započeti i završiti znakom križa izgovarajući: U ime Oca, Sina i Duha Svetoga. Zajednički izmoliti Molitvu za susret s x. stranice Priručnika, s molitvene kartice ili letka.

Dodatni prijedlozi i ideje za pripravu

Osim sadržaja ponuđenih u okviru ovog Priručnika hod prema Drugom nacionalnom susretu hrvatskih katoličkih obitelji poželjno je obogatiti dodatnim sadržajima. Glavni dodatni sadržaj je uobličen u projekt “Nazaretska kuća” koji obuhvaća tri sastavnice. Dok treća čini okosnicu predprograma Susreta, prve dvije pripadaju pripremnom razdoblju:

1. Slaganje male makete Nazaretske kućice u obiteljima od 10. do 28. prosinca 2014. uz pomoć pripremljenih uputa i katehetskih materijala. U tu svrhu preporuča se najkasnije od početka Došašća preko zornica, župnih obavijesti i listića, mrežnih stranica, susreta s roditeljima prvopričesnika, kao i preko katoličkih i drugih medija potaknuti obitelji da se aktivno uključe, prateći njihov hod.
2. Odgojno-obrazovni rad s maketama Nazaretske kućice srednjih dimenzija – kao didaktičkim pomagalom – u katoličkim vrtićima i osnovnim školama te odgojnim skupinama javnih vrtića u kojima se provodi katolički vjerski odgoj, kao i mogućnost korištenja tih kućica u sklopu župnog vjeronauka, osobito u smislu pripreme za prvu svetu pričest.

Kao pomoć djelatnicima i suradnicima u pastoralu braka i obitelji ovdje donosimo još neke prijedloge i ideje koje mogu predstavljati dodatni poticaj kako općenito za razvoj obiteljskog pastorala, tako i za dolazak obitelji na Susret:

- pokretanje zajednice obitelji u župi koja bi se zajednički pripremala za odlazak na Susret uz mogućnost gostovanja i svjedočenja neke od postojećih zajednica iz (nad)biskupije;
- organizacija tribina i drugih događanja koji bi produbili bilo temu I. ciklusa obiteljskog pastorala (“Od teologije tijela do evanđelja života”) bilo temu susreta na Trsatu (“Obitelj – nositeljica života, nada i budućnost Hrvatske”);
- organizacija događanja na razini (nad)biskupije i župa u prigodi blagdane Svete obitelji 28. prosinca 2014.;
- prigodno obilježavanje Dana života u nedjelju 1. veljače 2015. uz povezenicu s 20. obljetnicom objavljivanja enciklike *Evanđelje života* svetog pape Ivana Pavla II.;
- prožimanje župnog vjeronauka i općenito pastoralnog rada s djecom i mladima sadržajima vezanima uz Susret.

Naposlijetku, u cilju pravovremenog informiranja o sadržajima pripremnog razdoblja, tijeku priprema za Susret i o samom Susretu, preporučuje se redovito posjećivanje mrežne stranice Ureda HBK za život i obitelj **obitelj.hbk.hr** te službene stranice Susreta **www.susretobitelji.hr**.

Svetište Majke Božje Trsatske

Svetište Majke Božje na Trsatu sestriško je svetište onomu u Loretu: povezuje ih ista predaja o prijenosu Marijine kuće iz Nazareta (10. svibnja 1291.) na Trsat a zatim (10. prosinca 1294.) u talijansko mjesto Loreto. Zbog te predaje Trsatskom svetištu pripada častan naslov Hrvatski Nazaret. Trsatsko svetište ima još jedno uporište u svom vjekovnom postojanju. Riječ je o čudotvornoj slici Gospe Trsatske koju je 1367. papa Urban V. darovao hrvatskim hodočasnicima kad je u Loretu bio svjedokom njihove žalosti za Nazaretskom kućom. Ta se slika na Trsatu trajno časti pod nazivom slika Gospe Trsatske ili Majke Milosti.

Svetište Majke Božje Trsatske je sedamstoljetno mjesto osobitoga vjerskoga i kulturnoga događanja kao i vjerničkoga okupljanja, ono je svjedok povijesnih zbivanja te spomenik kulture i umjetnosti.

Danas je ono najznačajnije marijansko prošteništa u zapadnoj Hrvatskoj i k tome duhovno središte Riječke crkvene pokrajine koja okuplja četiri biskupije: Riječku, Porečku i pulsku, Krčku i Gospičko-senjsku. U svetište dolaze i hodočasnici iz kontinentalnoga dijela Hrvatske i susjednih zemalja, a rado svraćaju i ljubitelji umjetnosti te turisti.

Sveti Ivan Pavao II. pohodio je Trsatsko svetište 8. lipnja 2003. Ukazao je na njegovo duhovno i moralno značenje kao obiteljskoga svetišta i ishodišta za obnovu hrvatskoga društvenoga života. U propovijedi na hrvatskom jeziku na riječkoj Delti govoreći o obitelji izrekao je znakovit poticaj: “Ugledajte se i tražite zaštitu svete Obitelji na blizom Trsatu!” Zaželio je tada da se u Trsatskom svetištu za njega moli “dok je živ i kad bude umro”.

Papin posjet dao je Trsatskom svetištu novu dimenziju: da promiče vrjednotu hrvatske kršćanske obitelji. Tako Svetište danas ima uporište ne samo u dugoj povijesti, nego i u Papinom spomeniku i u Pastoralnom centru pod njegovim imenom, postajući središtem novih nastojanja oko duhovne obnove domovinske Crkve i hrvatskoga naroda.

Iscrpnije informacije mogu se pronaći na službenoj mrežnoj stranici Trsatskog svetišta: www.trsat-svetiste.com.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
Ksaverska cesta 12a, ZAGREB

Tiskanje dovršeno u listopadu 2014.